

JAARVERSLAG 2009 VAN DE VERENIGING VAN BELANGSTELLENDE IN DE LAKENHAL

Inleiding

Het jaar 2009 was een merkwaardig jaar. Niet minder dan drie directeuren waren in dit jaar in Stedelijk Museum De Lakenhal actief. Dat vroeg het nodige aanpassingsvermogen van het bestuur van de Vereniging om de verschillende invalshoeken die ten aanzien van het museum en de collectie gekozen werden, te volgen. Desondanks werd het jaar bevredigend afgesloten omdat de nieuwe directeur, Meta Knol, veel vertrouwen geniet.

Verantwoording

Dit jaarverslag is opgesteld door het bestuur. Het hoofdstuk Bestuursvergaderingen is uitgebreider dan gebruikelijk. De reden hiervoor is dat een groot gedeelte van de vergaderingen in beslaggenomen werd door de wijzigingen in de directie.

Toch geeft dit verslag in dezelfde mate als anders een beeld van de handelingen van het bestuur en de activiteiten van de Vereniging en haar leden gedurende het jaar 2009.

Bestuur

Bestuurssamenstelling was als volgt:

De heer Dr. J.L.A. Heestermans, voorzitter,

De heer Drs. A. Bel, secretaris,

De heer Mr. D. Catoen, penningmeester,

De heer Mr. J.H.F. Schultz van Haegen,

De heer A.C. Geertsema,

Mevrouw C.M. van Lieshout,

Mevrouw Dr. J.G. Kruyt,

De heer Mr. R.H. Breedveld

De heer Prof. Dr. P.C.W. Hogendoorn.

Bestuursvergaderingen

Het bestuur vergaderde in 2009 op 26 januari, 2 maart, 20 april, 31 augustus en 2 november.

Het kalenderjaar 2009 werd voor een groot deel beheerst door het vertrek van de ene, de (tussen)komst van een interim en het begroeten van een nieuwe directeur van het Stedelijk Museum De Lakenhal. Dit kostte veel aandacht, tijd en energie.

Zoals dat voor zo velen gold, was het vertrek van de heer Edwin Jacobs naar het Centraal Museum in Utrecht ook voor het bestuur een volkomen verrassing. We waren juist aan elkaar gewend geraakt en deelgenoot geworden van zijn enthousiasme, zeker waar het de voorbereidingen van de verzelfstandiging van het museum betrof, toen hij liet weten dat hij Utrecht boven Leiden verkozen had. Het bestuur was diep in de problematiek rondom de museumnota 2008 gedoken en had uitvoerige gesprekken gevoerd over de verschillende versies. Het punt was genaderd dat wij vertrouwen hadden gekregen in de nieuwe opzet en in de ambitie van de directeur, maar de lijn kon niet worden doorgetrokken. Even kwam de gedachte op dat alle tijd en energie daaraan besteed tevergeefs geweest was.

Ook de vraag of De Lakenhal een mondiger museum moest worden, was nog niet beantwoord. Het had kunnen zijn dat het bestuur daar een ander of in elk geval een genuanceerder beeld van had. De discussie hierover had boeiend geweest kunnen zijn, omdat zij balanceerde op de grens van de kunstgeschiedenis en de moraal.

Het had een dynamische tijd kunnen worden met Edwin Jacobs als directeur.

Dat het voorval ook elders om opheldering vroeg, bleek uit de uitnodiging van de wethouder aan de voorzitter en secretaris om hierover met elkaar van gedachten te wisselen.

In april trad de interim-directeur, de heer Peter Berns, in dienst. Hij was bij De Lakenhal reeds bekend vanwege het aandeel dat hij had in de quick-scan, waarop de museumnota gebaseerd was. Aan de korte tijd dat wij met hem hebben gewerkt, bewaren wij uitstekende herinneringen. Hij heeft de

uitgezette lijn doorgetrokken en kon zo in augustus het museum overdragen aan de nieuwe directeur, mevrouw Meta Knol.

Zij zag zich meteen geconfronteerd met een museumnota die de goedkeuring van de gemeente Leiden nog niet had kunnen wegdragen. Hoewel de heer Berns veel en goed voorbereidend werk had verricht, kon hij tot zijn eigen onvrede het niet voltooiën, omdat de ambtelijke molens ook in Leiden langzaam maalden, terwijl er jarenlang zoveel (tegen)wind gezaaid was. De nieuwe directeur moest zich nu een plan eigen maken waarvan zij zelf de ontwerper niet was. De manier waarop en de voortvarendheid waarmee zij de draad heeft opgepakt, zal er wellicht toe leiden dat De Lakenhal een ander museum zal gaan worden dan Leiden tot nu toe gewoon was in zijn midden te hebben.

De wisseling van de wacht in de directie heeft er ook toe geleid dat het bestuur zich ging beraden op zijn eigen positie. Door de stagnatie in het verwerven van 'nieuwe' objecten is bij het bestuur de behoefte gegroeid aan een lange termijn visie op het aankoopbeleid zoals het verwoord staat in de hoofddoelstelling van de statuten van de Vereniging.

De nieuwe directeur en 'Van Doesburg and the international avant-garde'

De entree in haar nieuwe werkkring kon voor mevrouw Meta Knol niet mooier zijn. Haar binnenkomst werd opgesierd door de feestelijkheden ter gelegenheid van de door Doris Wintgens georganiseerde expositie rondom Theo van Doesburg. Een niet onbelangrijke bijkomstigheid was dat de periode van de Stijl ook de specifieke belangstelling van de nieuwe directeur genoot. De opening van deze tentoonstelling op 18 oktober in de Stadsschouwburg kon dus niet op een beter tijdstip komen. Het werd een gebeurtenis, zoals die niet eerder een tentoonstelling te beurt gevallen was. Vooral de contacten met Tate Modern London gaf er een bijzondere allure aan. Veel leden van de Vereniging die de feestelijkheden hebben bijgewoond zullen deze dag niet licht vergeten.

Later, op 29 november, hield mevrouw Meta Knol in Scheltema een lezing over Kurt Schwitters en zijn relatie tot de Stijl. De toehoorders, waaronder veel leden van onze Vereniging, hebben haar daar van haar beste zijde leren kennen, deskundig en overtuigend.

Tijdens de tentoonstelling werden in Scheltema veel activiteiten georganiseerd: lezingen, diverse muziekkuitvoeringen en performances. De studia generalia van de Leidse universiteit op 4 dinsdagavonden in november en december die rondom Van Doesburg georganiseerd waren, werden druk bezocht en veel leden van onze Vereniging troffen elkaar daar aan. Een goed geplande samenwerking met de Universiteit.

Overige punten

Naast de reguliere punten, zoals financiën, het beleid van het bestuur, de representaties en vertegenwoordigingen werd er dit jaar de laatste hand gelegd aan de bruikleenovereenkomst met het museum. Zij kon echter nog niet definitief worden vastgesteld. Er is een inventarislijst aan toegevoegd; daarop staan vermeld de objecten die in eeuwigdurend bruikleen zijn gegeven. Een exemplaar is in het bezit van de Vereniging en het andere berust bij De Lakenhal. Er is overeengekomen dat alle 'bewegingen' van een object onder de verantwoordelijkheid blijven van De Lakenhal.

Het bestuur betreurde het dat om personele en financiële redenen de bibliotheek van De Lakenhal in het vervolg voor de bezoekers gesloten zal zijn. Het werd als een gemis ervaren, omdat een bibliotheek nu eenmaal bij een volwaardig museum past.

Contacten met het museum

De contacten met het museum waren door de wisselingen in de directie intensief te noemen. Maar er was steeds ook tijd om het bestuur op de hoogte te houden van de activiteiten die De Lakenhal ontplooiden. Op bestuursvergaderingen gaf de directeur uitleg bij de zaken die op dat moment in het museum of in Scheltema speelden.

In het beleidsplan 2010 is opgenomen dat het bestuur de museumdirectie zal steunen op haar weg naar verzelfstandiging van het museum

Financiën en aankoopbeleid

Telkenmale werd het bestuur overvallen door de mededeling rechtstreeks of via de pers dat het museum financieel moeilijk kon rondkomen of eigenlijk met tekorten op de exploitatie moest werken. Dat ging het bestuur zeer ter harte, maar de Vereniging voelde zich niet geroepen daaraan iets te doen. Zij stelde 'slechts' middelen ter beschikking voor het verwerven van objecten van historische en /of kunsthistorische belang en voor de eventuele restauratie ervan, hoewel daar nauwelijks beroep op werd gedaan.

Het beleid van het bestuur wat het verwerven van objecten betreft, sloot aan bij het beleid van de directie van het museum. Dat betekende dat wij niet actief op zoek geweest zijn naar werken die voor het museum waardevol zouden kunnen zijn. Het beleid was erop gericht te gaan sparen voor een aankoop van een object van enige importantie.

Op de valreep kwam eind november de heer Christiaan Vogelaar, conservator van het museum, met het verzoek bij het bestuur om een kunstwerk te verwerven, dat zowel historische als kunsthistorische waarde bezat: een Zelfportret van Nicolaas Rijnenburg (1716-1760), een Leids schilder uit de vroege 18de eeuw, die werkte in de traditie van de Leidse fijnschilders. Aan dit verzoek heeft het bestuur voldaan ervan overtuigd dat het een passende aanvulling van de collectie betrof.

Leden en vrijwilligers

De vereniging telde aan het begin van het jaar 651 leden en kende 5 ereleden. In 2009 zijn 7 leden overleden; 22 leden hebben hun lidmaatschap opgezegd. 26 Leden hebben, zelfs na aanmaning, hun contributie niet betaald; derhalve is hun lidmaatschap opgezegd. Wij hebben 21 nieuwe leden kunnen begroeten. Aan het einde van dit kalenderjaar staat het ledental op 618.

Het aantal leden dat dit jaar toetrad, viel vergeleken bij het vorige jaar tegen.

Representatie van het bestuur en activiteiten van de leden en vrijwilligers

Op vele maandagochtenden was het vaste team van vrijwilligers in De Lakenhal te vinden om de post, zoals het Lakenhalnieuws, uitnodigingen voor tentoonstellingen namens het museum en berichten aan de leden te verzorgen.

Op verzoek van het museum hebben vrijwilligers gedurende de tentoonstelling over Theo van Doesburg de winkel en de 'koffiehoek' verzorgd. Chantal van Lieshout had weer zoals tijdens de Rembrandttentoonstelling een rooster gemaakt. Zij heeft het museum niet behoeven teleur te stellen, want vrijwel op alle momenten dat het nodig was, waren er vrijwilligers die dit karwei op zich namen. Als 'beloning' werden zij 11 december op een geanimeerde bijeenkomst getraceerd. Zij ontvingen de prachtige catalogus van de tentoonstelling van Theo van Doesburg ten geschenke en een rondleiding over de tentoonstelling.

Naast de zeer geslaagde tentoonstelling "Holland Mania" waren er het hele jaar door lezingen, concerten en discussieavonden in De Lakenhal en in Scheltema. Dit was vooral het geval tijdens de tentoonstelling over de Stijl. Er was zoveel te doen dat de Vereniging niet goed de mogelijkheid zag daar bovenop nog iets speciaal voor de leden te organiseren. Er was voor elk wat wils. En een bezoek aan De Lakenhal of Scheltema bleek voor de meesten zeer waardevol en verrassend te zijn.

Er waren ook leden die minder gecharmeerd waren van de al te avant-gardistische evenementen en bedankten daarom *als* lid van de Vereniging. Dit betreuren wij des te meer omdat het bestuur van mening is dat ook de jongere generatie de weg naar het museum moet kunnen vinden en dus naar de Vereniging.

Lakenhalnieuws

Daar de contacten met de diverse historische verenigingen versterkt waren door het tot stand komen van een overlegorgaan tussen de voorzitters, ontstond er een discussie over het al dan niet onderling toegankelijk stellen van elkaars activiteiten. Al langer hadden de leden van de Vereniging Oud Leiden en onze Vereniging al toegang tot elkaars lezingen. Nu werd er zelfs gedacht een gezamenlijk orgaan uit te gaan geven. Maar dit werd snel weer van tafel genomen, omdat men te zeer gehecht was aan het vertrouwde Lakenhalnieuws. De Vereniging werd in de redactie van het Lakenhalnieuws, zoals altijd, door Chantal van Lieshout vertegenwoordigd.

Conclusie

2009 was om diverse redenen een bijzonder jaar. Het was onrustig door de wisseling van de directeuren. Het was verrassend doordat er toch nog een kunstwerk kon worden verworven. Het was voor de Vereniging minder geslaagd wat het ledental betreft, want het groeide tegen de verwachting niet. Maar bovenal was het dynamisch door de Van Doesburgtentoonstelling en hoopvol voor het museum, omdat de gemeente Leiden met een forse toezegging gekomen is om het Stedelijk Museum De Lakenhal eindelijk te gaan renoveren en dat het museum De Lakenhal een energieke directeur gekregen heeft, die het verdient.